

Elevtrivsel i gymnasieskolen

Af Jens Christian Nielsen

Hvad er elevtrivsel?

Forskningsoversigtens definition:

- ✓ Elevtrivsel knytter sig til elevernes subjektive oplevelse af såvel deres trivsel generelt som af hvordan de trives i gymnasiets faglige og sociale fællesskaber. Elevtrivsel er imidlertid ikke alene et fænomen, der knytter sig til den enkelte elevs subjektive oplevelser. Det er også et fænomen, der knytter sig til det faglige og sociale læringsmiljø og fællesskab, gymnasiet udgør for eleverne.
- ✓ Elevtrivsel skabes i et samspil mellem faktorer på og uden for gymnasiet. En række forskellige faglige sociale og personlige forhold og betingelser kan have betydning for gymnasieelevers trivsel.
- ✓ Forskningsoversigten har først og fremmest fokus på studier, der beskæftiger sig med de faktorer på gymnasiet, som kan påvirke elevernes trivsel.

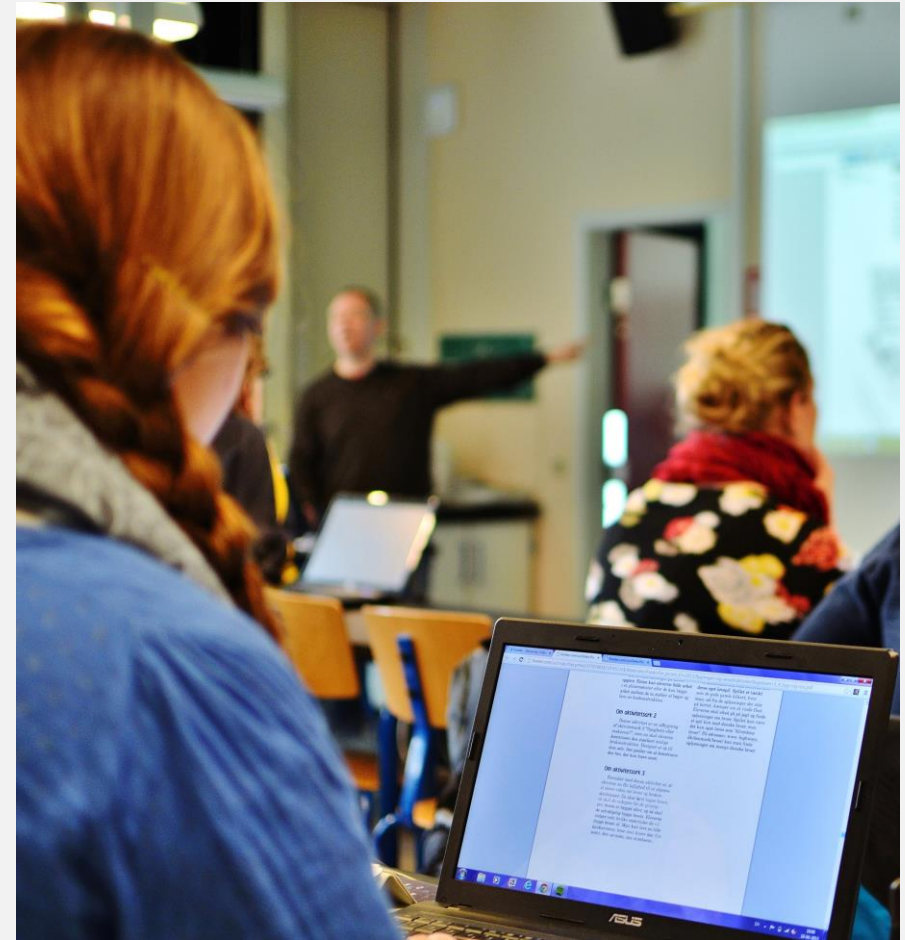

Foto: Colourbox.com

Arbejdsspørgsmål:

Drøft hvad trivsel er i en skolesammenhæng:

- ✓ Hvorvidt har gymnasiet et ansvar for elevernes trivsel på skolen og udenfor?
- ✓ Hvorvidt bør gymnasiet alene have fokus på de forhold i skolen med betydning for elevtrivsel eller bør den have et bredere sigte i sit trivselsarbejde?

Hvordan har dansk forskning beskæftiget sig med elevtrivsel?

Forskningsoversigtens pointe:

- ✓ Den relevante danske forskning har især haft fokus på betydningen af gymnasieelevers skoleklima og sociale fællesskaber for deres deltagelse og læring i gymnasiet.
- ✓ Eleverne danner især fællesskaber med dem, de fysisk sidder sammen med, og som de laver opgaver med. Gruppearbejde dannes ofte på den vis, hvilket positivt set skaber tryghed, men også giver en social differentiering, der har den negative konsekvens, at elever med gymnasiefremmed baggrund kan risikere at være i vennegrupper, der potentielt forstærker fremmedheden over for gymnasiet.
- ✓ Den reproducerende effekt i fordelingen af skolepositioner forstærkes, når man som skole eller lærer ikke gør noget aktivt for at forhindre, at elever udelukkende selv danner fællesskaber.

Arbejdsspørgsmål:

- ✓ Drøft, hvorvidt I arbejder aktivt med klassefællesskabet og elevernes trivsel I den måde I organiserer jeres undervisning på? Hvilken betydning har gruppedannelse og gruppearbejde for elevernes faglige og sociale trivsel?
- ✓ Tænk over en klasse du har eller har haft, hvor elevfællesskabet var rigtig godt. Hvad karakteriserede denne klasse?
- ✓ Drøft også, hvilke sociale og faglige fællesskaber I oplever, at der (konkret) er på jeres gymnasie? Og hvorvidt gymnasiets fællesskaber er rummelige for alle elever eller om der er elever som bliver ekskluderet?
- ✓ Overvej hvordan I kan fremme positive interaktioner mellem elever, der gør det muligt for dem at danne stærke forbindelser med hinanden og styrke deres sociale netværk.

Hvordan kobles elevers trivsel til skole i den internationale forskning?

Forskningsoversigtens pointe:

- ✓ Fokus på koblinger mellem elevers subjektive trivsel og deres forhold til skolen. De fleste af disse studier er kvantitative og finder forskellige statistiske sammenhænge. Fx viser der sig at være et mønster mellem at vurdere sin subjektive trivsel højt og have positiv tilknytning til ens skole.
- ✓ Sammenhæng mellem elevers positive opfattelse af skolemiljø og deres trivsel.
- ✓ Vigtigt at skolen er et sted, som eleverne føler et positivt tilhør til.

Arbejdsspørgsmål:

- ✓ Hvordan ser I på de forskellige forklaringer på, hvad der skaber elevtrivsel?
- ✓ Hvordan hænger de sammen med jeres egne erfaringer?
- ✓ Er der nogle forklaringer I kan genkende?
- ✓ Skaber det nye perspektiver på jeres erfaringer?

Hvad er elevernes egne perspektiver på trivsel og trivselsfremme i gymnasieskolen?

Forskningsoversigtens pointe:

- ✓ Selv om det kan være vanskeligt for elever at svare entydigt på, hvad trivsel er og betyder for dem, så peger de især på relationelle forhold som en nøgelfaktor for deres trivsel i skolen. Både relationer til andre elever og lærere fremstår som betydningsfuldt for elevers sociale og faglige trivsel i skolen.
- ✓ Anerkendelse er vigtig for trivsel. Forskel på elever og læreres syn på forskellige aspekter af anerkendelse. Lærere lægger især vægt på vigtigheden af at give omsorg, mens elever udover at få omsorg særligt betoner vigtigheden af at blive respekteret. Elever peger på, at når omsorg gives i fravær af respekt, kan det føles mindre ægte.
- ✓ Vigtigt at blive hørt og taget alvorligt er centralt for eleverne. Ønsker at have mere indflydelse på spørgsmål om skoleregler, fx i relation til sanktioner, og hvordan disse regler er konstrueret.

Arbejdsspørgsmål:

- ✓ Hvad tænker jeres elever om trivsel op gymnasiet, og om hvordan man kan fremme elevtrivslen?
- ✓ Hvordan sikrer I jer, at der bliver lyttet til elevernes perspektiver på elevtrivsel, og hvad der kan fremme den? I hvilket omfang deltager eleverne i jeres trivselsarbejde? Og hvilket samarbejde har I med dem om at udarbejde trivselspolitikker og lign.?
- ✓ Er der forskelle på jeres perspektiver på trivsel og elevernes perspektiver? Har elevernes perspektiver været med til at ændre jeres syn på elevtrivsel?

Hvordan skabes et positivt tilhørsforhold til skolen for gymnasieelever?

Forskningsoversigtens pointe:

- ✓ Forskningslitteraturen peger på, at hvis gymnasieskoler har fokus på elevernes tilhørsforhold til skolen og på deres relationer til lærere og andre elever, så styrker det både den faglige og sociale elevtrivsel.
- ✓ De sociale relationer i skolen ser ud til at give en social støtte, der er koblet til en følelse af tilhør og trivsel blandt elever. Relationen til lærere har en central betydning for elevers sociale og faglige trivsel. Lærere kan gennem deres faglige og sociale relationer til elever fremme elevernes motivation og tilhørsforhold til skolen. Det er fx mere sandsynligt, at unge mennesker med trivselsproblematikker henvender sig til en person, de kender og har tillid til. Omvendt viser forskningen, at de også kan bidrage til det modsatte.
- ✓ Forskningen peger dog på, at lærere også er bevidste om vigtigheden af at skabe gode sociale relationer til elever og udvise omsorg.

Fortsat ...

Hvordan skabes et positivt tilhørsforhold til skolen for gymnasieelever?

Forskningsoversigtens pointe:

- Elever anser lærer-elev-relationer som gensidige forhold og med et gensidigt ansvar for både lærere og elever.
- Elever peger på, at uretfærdigheder mod enkeltelever også påvirker klassemiljøet som helhed negativt.
- Elever ønsker mulighed for uformel dialog med lærere. Vigtigt at lærere også kan tale om ting, som ikke er snævert skolefaglige eller direkte relateret til undervisningen.
- Elever ønsker at blive mødt med omsorg og tillid. For elever der fx har kæmpet med angst og vanskeligheder ved at møde op i skolen, er det afgørende for deres deltagelse, at de har lærere, der støtter dem og som gør det trygt at være i skolen.

Arbejdsspørgsmål:

- ✓ Drøft hvilket ansvar lærere har for elevernes trivsel? Herunder om alle lærere har et ansvar/samme ansvar?
- ✓ Tænk hver især over jeres egne relationer til enkeltelever og de klasser I har.
- ✓ Giv et eksempel på en positiv relation og en negativ relation.
- ✓ Hvad kan I gøre for at udvikle den negative relation?

Hvad er sammenhængen mellem elevers motivation og trivsel?

Forskningsoversigtens pointe:

- ✓ Elevers motivation er koblet til deres trivsel
- ✓ Motivation, engagement, læring og trivsel er størst i klasseværelser og skoler, hvor skolemiljø og skolekultur støtter og giver muligheder for, at eleverne oplever at være autonome, kompetente og følelsesmæssigt understøttet.
- ✓ Ønsket om at opnå sociale mål, fx at få gode venskaber, har mindst lige så stor betydning for elevernes motivation, som ønsket om at opnå faglige mål.

Arbejdsspørgsmål:

- ✓ Hvordan oplever I, at elevernes trivsel er forbundet til deres motivation?
- ✓ Hvad er elevernes faglige og sociale mål med at gå i gymnasiet?
- ✓ Hvordan spiller disse ind på deres trivsel?

Kommende udgivelser

- ✓ Normeringer i dagtilbud
- ✓ Skolevægning
- ✓ Børns læselyst
- ✓ Inklusion
- ✓ It i undervisningen på de videregående uddannelser